

แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1*

GUIDELINES FOR REHABILITATING THE LEARNING LOSS OF STUDENTS UNDER
NAKHON PHANOM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

พงษ์พัฒน์ สีดาวงษ์^{1*}, ปรัชญา ธงพานิช², สุมาลี ศรีพุทธรินทร์¹

Pongpat Seedawong^{1*}, Pratyta Thongpanit², Sumalee Sriputtarin¹

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม นครพนม ประเทศไทย

¹Faculty of Education, Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom, Thailand

²คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม นครพนม ประเทศไทย

²Faculty of Science, Nakhon Phanom University, Nakhon Phanom, Thailand

*Corresponding author E-mail: 666150110276@npu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ประเมินความต้องการจำเป็น 3) พัฒนาแนวทางการฟื้นฟู และ 4) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารและครู 272 คน ที่สุ่มเลือกแบบชั้นภูมิ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม ระยะที่ 2 ใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินแนวทางพัฒนา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) โดยด้านสุขภาพจิตของผู้เรียนเป็นความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI Modified = 0.258) แนวทางฟื้นฟูประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การพัฒนาโอกาสเข้าถึงการศึกษา การสนับสนุนอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตฟรี และสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อเสริมโอกาสการศึกษา 2) การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ ปรับหลักสูตรและวิธีวัดผล ส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ และใช้เทคโนโลยีเสริมการเรียนรู้ตามความสนใจ และ 3) การสร้างสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ การส่งเสริมสุขภาพกาย จิตใจ และฝึกทักษะการจัดการอารมณ์ พร้อมอบรมครูและผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียน การประเมินแนวทาง พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด งานวิจัยนี้เน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาแนวทางฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยมีการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้, ความต้องการจำเป็น, สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของผู้เรียน, ประถมศึกษา

* Received January 12, 2025; Revised February 4, 2025; Accepted February 11, 2025

Abstract

This research aims to 1) Study the current state and the desired state of learning regression in students, 2) Assess the needs, 3) Develop a rehabilitation approach, and 4) Evaluate the appropriateness and feasibility of the developed approach. The sample group consisted of 272 administrators and teachers, selected through stratified random sampling. The research and development methodology was used, and the data were analyzed using descriptive statistics and the $PNI_{Modified}$ formula. The research was conducted in two phases: Phase 1 used a questionnaire as the research tool, while Phase 2 employed interviews and an evaluation form for the developed approach. The research findings revealed that the current state of learning regression was at a high level ($\bar{X} = 3.66$), while the desired state was at the highest level ($\bar{X} = 4.59$). Among the factors, the mental health of students was identified as the highest need ($PNI_{Modified} = 0.258$). The rehabilitation approach consisted of three main areas: 1) Developing access to education, such as creating a digital media library linking teachers, students, and parents, supporting free devices and internet access, and fostering community cooperation to enhance educational opportunities; 2) Elevating the quality of learning, such as adjusting curricula and assessment methods, promoting integrated learning, and using technology to support learning based on students' interests; and 3) Creating a conducive learning environment, such as promoting physical and mental health, training emotional management skills, and providing training for teachers and parents on students' mental health issues. The evaluation of the approach found that it was highly appropriate and feasible. This research highlights the importance of developing strategies to restore learning regression, with support from all sectors and efficient use of resources, in order to create an environment conducive to learning and the sustainable development of students' potential.

Keywords: Approaches to Rehabilitating Learning Loss, Needs Assessment, The Current Condition and The Desired Condition of The Learner, Primary Education

บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ซึ่งเริ่มต้นในปลายปี พ.ศ. 2562 ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงในหลายมิติ ทั้งสาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ในประเทศไทย สถานศึกษาต้องปิดการเรียนการสอนในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดรุนแรง ส่งผลให้ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน เช่น การเรียนการสอนทางไกลและออนไลน์ เพื่อทดแทนการเรียนในชั้นเรียนปกติ สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาไทยในหลากหลายด้าน ทั้งการบริหารจัดการของสถานศึกษา การเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนของครู และการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับ นอกจากนี้ ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องรับบทบาทเพิ่มเติมในการสนับสนุนการเรียนรู้ ทำให้เห็นจุดอ่อนของระบบการศึกษาไทยในการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ได้รับความสนใจอย่างมากตั้งแต่เริ่มเกิดการแพร่ระบาดของโควิด - 19 เนื่องจากการปิดสถานศึกษาช่วงเวลาหนึ่งทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับการเรียนรู้ตามที่ควรจะได้รับอย่างครบถ้วน ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้สู่แพลตฟอร์มออนไลน์หรือห้องเรียนเสมือนจริงมากขึ้น นวัตกรรมสนับสนุนระบบการผลิตสื่อสำหรับการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง (ปรัชญา ธงพานิช และคณะ, 2566)

ต้องทำงานร่วมกันเพื่อจัดหาทรัพยากรและสนับสนุนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้ (อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ, 2565)

หลังวิกฤตโควิด - 19 ค่อย ๆ คลายตัวลง ประเด็น Learning Loss หรือ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และ Learning Recovery หรือการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เป็นหนึ่งในหัวข้อหลักทางการศึกษาที่พูดถึงกันอย่างมากในสังคม เพราะเป็นสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อนักเรียนทั้งรุ่น ทั้งยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กจำนวนไม่น้อยต้องหลุดออกจากระบบการศึกษาไป ซึ่งผลกระทบดังกล่าวเลี่ยงไม่ได้ที่จะส่งผลต่อสังคมในอนาคตอย่างแน่นอน เพราะการไม่ได้รับการศึกษาหรือการได้รับการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพของเด็ก ๆ จะทำให้ขาดทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป รวมถึงการขาดทักษะในการพัฒนาศักยภาพด้านอื่น ๆ ด้วยความตระหนักถึงอนาคตของเด็กไทยในเรื่องนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) กระทรวงศึกษาธิการ และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จึงได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง สภาวะการฟื้นฟูการเรียนรู้และเร่งรัดประสิทธิผลการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา (Learning Recovery and Education Opportunities Effectiveness Accelerations Situation) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ และระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางสภาวะการฟื้นฟูการเรียนรู้ และเร่งรัดประสิทธิผลการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับห้องเรียน สถานศึกษา หน่วยงานส่วนภูมิภาค หน่วยงานส่วนกลาง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2565)

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เป็นประเด็นที่มีผู้สนใจศึกษาและได้รับความสนใจอย่างมากตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 จนถึงปัจจุบัน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด - 19 ที่ทำให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้างต่อสังคม คุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของทุกประเทศทั่วโลก เมื่อพิจารณาในมิติทางการศึกษา พบว่า สถานการณ์โรคระบาดทำให้สถานศึกษาทุกระดับต้องหยุดเรียนในบางช่วง ส่งผลให้ผู้เรียนไม่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามที่ควรจะได้รับในระบบสถานศึกษาอย่างสมบูรณ์ ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนและวิธีการจัดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแพลตฟอร์มในการจัดการเรียนรู้ให้เป็นรูปแบบออนไลน์ หรือห้องเรียนเสมือนจริงมากขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่จะต้องอุทิศและทุ่มเทพลังความสามารถเพื่อจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนแล้ว พ่อ แม่ ผู้ปกครอง รวมถึงสมาชิกในครอบครัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็จำเป็นต้องสนับสนุนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยเช่นกัน (อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ปีการศึกษา 2567 พบว่า ปัญหาคุณภาพเด็กที่มีผลการประเมินต่ำถูกวิจารณ์ว่ามีผลมาจากการจัดการเรียนการสอนที่ขาดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การระบาดของโควิด - 19 ทำให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาตามกรอบแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระยะเร่งด่วน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นกรอบแนวคิดของแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 มีองค์ประกอบอยู่ 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา 2) ด้านคุณภาพการเรียนรู้ และ 3) ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และประเมินความต้องการจำเป็นของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอันจะนำไปสู่การเสนอแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยด้านการเรียนรู้สู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงการ บูรณาการข้อค้นพบสู่การนำเสนอแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้สู่การนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) การวิจัยเป็นการศึกษาแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบแนวคิดที่ชัดเจน โดยรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและทฤษฎีที่สนับสนุนการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

โดยผู้วิจัยได้ศึกษาตามกรอบแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระยะเร่งด่วน ผู้วิจัยได้ใช้เป็นกรอบแนวคิดของแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 มีองค์ประกอบอยู่ 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา 2) ด้านคุณภาพการเรียนรู้ และ 3) ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยอิงตามกรอบแนวคิด 3 ด้าน ได้แก่ โอกาสในการเข้าถึงการศึกษา คุณภาพการเรียนรู้ และสุขภาพจิตของผู้เรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,721 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 226 คน และครู จำนวน 2,495 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1, 2567) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) คิดเป็นร้อยละ 10 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 272 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร 56 คน (ร้อยละ 20.6) และครู 216 คน (ร้อยละ 79.4) รวม 272 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) 2) ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ รวม 30 ข้อ ในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน แบ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารและผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ซึ่งมีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาเอกขึ้นไป โดยมีค่าอยู่ระหว่าง .80 - 1.00 และผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 50 คน ซึ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์

แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) คัดเลือกข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตั้งแต่ .23 ขึ้นไป พบว่า แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนมีค่าระหว่าง .26 - .74 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .47 - .90 และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีค่าตั้งแต่ .70 ขึ้นไป พบว่า แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .91 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .98 ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนถัดไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ผ่าน Google Form และได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบ 272 ฉบับ คิดเป็น 100% โดยทุกฉบับมีความครบถ้วนสมบูรณ์ของคำตอบ จากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ข้อมูลของข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ และนำเสนอข้อมูลโดยการแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายหาค่าเฉลี่ย 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI Modified) โดยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาคำนวณหาค่าความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Priority Needs Index (PNI_{Modified}) นำค่าลำดับความต้องการจำเป็นของข้อคำถามรายชื่อของแต่ละด้านที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวมของด้านนั้น ๆ มากำหนดเป็นประเด็นความต้องการจำเป็น เพื่อนำไปเป็นข้อคำถาม ในการกำหนดแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ในระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ให้ข้อเสนอแนะตามกรอบแนวคิด 3 ด้าน ได้แก่ โอกาสในการเข้าถึงการศึกษา คุณภาพการเรียนรู้ และสุขภาพจิตของผู้เรียน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้รับการสัมภาษณ์ 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 15 ข้อ โดยนำผลการวิจัย ที่ได้จากค่าลำดับความต้องการจำเป็นของข้อคำถามรายชื่อของแต่ละด้านที่มีค่าโดยรวมสูงกว่า ค่าโดยรวมของแต่ละด้านมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในการพัฒนาแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของแบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์หาค่า Index of Item Congruence : IC ของแบบสัมภาษณ์เป็นรายชื่อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยนำผลการวิจัยในระยะที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 ค่าลำดับความต้องการจำเป็นของข้อคำถามรายชื่อที่มีค่า PNI สูงกว่าค่า PNI รวมของแต่ละด้าน มากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 คน เกี่ยวกับแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของ

ผู้เรียน ประสานงานทางโทรศัพท์เพื่อนัดหมายวัน เวลา ในสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 คน และเก็บรวบรวมแบบสัมภาษณ์กลับคืนจากผู้ให้ข้อมูลหลักโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บด้วยตนเองทั้งหมด 3 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาแยกเป็นหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และนำเสนอโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ สรุปเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมาร่างแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 นำเสนอแนวทางที่ได้

ขั้นตอนที่ 2 การร่างแนวทางการพัฒนา รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเอกสารวิจัยเพื่อนำมาร่างแนวทางการพัฒนาการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

1. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. นำข้อมูลแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการสังเคราะห์เอกสารในบทที่ 2 และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในขั้นตอนที่ 1 มาสังเคราะห์เป็นร่างแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. นำร่างแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา ความตรงตามโครงสร้างเนื้อหา และด้านอื่น ๆ เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. นำร่างแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่ผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา มาปรับปรุงเป็นฉบับ สมบูรณ์ เพื่อนำไปสร้างเป็นแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ประเมินแนวทางการพัฒนา ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ โอกาสในการเข้าถึงการศึกษา คุณภาพการเรียนรู้ และสุขภาพจิตของผู้เรียน

ผู้วิจัยนำร่างแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 ที่สร้างขึ้นในขั้นตอนที่ 2 มาจัดทำในรูปแบบของแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อัตโนมัติเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ และมีการหาค่าคุณภาพ ดังนี้

1. นำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม ความถูกต้องในการใช้ภาษา รวมถึงครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย
2. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำแบบประเมินที่ปรับปรุง แก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3. ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน แล้วนำข้อมูลที่นำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยการวิเคราะห์หาค่า IC ของแบบประเมินเป็นรายข้อ มีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป

4. คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการวิเคราะห์หาค่า IC พบว่า แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80 - 1.00 ซึ่งเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ ซึ่งเมื่อได้ข้อคำถามที่ใช้ได้แล้วจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อขอหนังสือรับรอง จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ที่สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยนครพนม

5. หลังจากที่ได้หนังสือรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว ผู้วิจัยจึงได้นำแบบประเมินแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปให้กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ต่อไป

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนการศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า

สภาพปัจจุบันของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ คุณภาพการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.68$) และต่ำสุด คือ สุขภาพจิตของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.64$) และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและคุณภาพการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.59$) รายละเอียดแสดงตาม ตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	อันดับ
	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ		
1. ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา	3.66	.30	มาก	4.59	.39	มากที่สุด	.254	2
2. ด้านคุณภาพการเรียนรู้	3.68	.34	มาก	4.59	.37	มากที่สุด	.247	3
3. ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน	3.64	.38	มาก	4.58	.37	มากที่สุด	.258	1
เฉลี่ยรวม	3.66	.23	มาก	4.59	.34	มากที่สุด	.254	-

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียนเป็นประเด็นเร่งด่วนที่สุด (PNI Modified = 0.258) ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับปรุงสภาพจิตใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความต้องการจำเป็นและผลการวิเคราะห์

ผลวิจัยแสดงให้เห็นว่า แม้ผู้บริหารและครูจะให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ แต่ยังคงมีข้อจำกัดในด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน (PNI Modified = .258) เช่น ความเครียด ภาวะซึมเศร้า และการขาด การสนับสนุนทางจิตใจ การฟื้นฟูด้านนี้ต้องเน้นการสร้างเชื่อมั่นในตนเอง การสนับสนุนจากครอบครัว และการจัดการอารมณ์

3. แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวทางที่พัฒนาขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ดังนี้

3.1 ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา มีแนวทาง ดังนี้ 1) โรงเรียนควรมีการพัฒนาคลังสื่อดิจิทัล เพื่อการเรียนรู้แบบเปิดเพื่อเป็นคลังสื่อกลางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู ผู้เรียน และผู้ปกครอง 2) โรงเรียนควรมีการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญและจำเป็น 3) โรงเรียนควรมีการจัดสรรอินเทอร์เน็ตฟรี เพื่อการศึกษา 4) โรงเรียนควรมีการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ และโปรแกรมที่ทันสมัยแก่ครูผู้สอน 5) โรงเรียนควรมีการจัดตั้งศูนย์สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาในระดับโรงเรียน 6) โรงเรียนควรมีการเร่งพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่หลากหลาย 7) โรงเรียนควรมีการสนับสนุนค่าใช้จ่ายหรืออุปกรณ์แก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ทางไกล 8) โรงเรียนควรมีการสร้างร่วมมือกับชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในการให้การสนับสนุนด้านการศึกษา 9) โรงเรียนควรมีการสร้างเส้นทางการศึกษาที่ต่อเนื่องให้กับผู้ที่มีการศึกษาที่ไม่สมบูรณ์ และ 10) โรงเรียนควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเรียนรู้ได้ต่อเนื่อง

3.2 ด้านคุณภาพการเรียนรู้ มีแนวทาง ดังนี้ 1) โรงเรียนควรมีการควรมีการปรับหลักสูตรสถานศึกษา 2) โรงเรียนควรมีการปรับรูปแบบและวิธีการวัดและประเมินผล 3) โรงเรียนควรมีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และเชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน 4) โรงเรียนควรมีการจัดการเรียนรู้แบบกำกับตนเองในการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับช่วงวัย 5) โรงเรียนควรมีการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล 6) โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน 7) โรงเรียนควรมีการออกแบบ พัฒนา และจัดสรรสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน 8) โรงเรียนควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนครูในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน 9) โรงเรียนควรมีการฟื้นฟูการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่รองรับความแตกต่างของผู้เรียน และ 10) โรงเรียนควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเรียนรู้ได้ตามความสนใจของและพัฒนาการของตนเอง

3.3 ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน มีแนวทาง ดังนี้ 1) โรงเรียนควรมีการควรมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ 2) โรงเรียนควรมีการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาสุขภาพกายและสุขภาพจิต 3) โรงเรียนควรมีการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต 4) โรงเรียนควรมีการส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยีให้แก่ผู้เรียน 5) โรงเรียนควรมีการจัดตั้งระบบช่วยเหลือด้านสุขภาพจิต สังคม และอารมณ์ของผู้เรียนขึ้นในโรงเรียน 6) โรงเรียนควรมีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างครูและผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน 7) โรงเรียนควรมีการเสริมสร้างระบบและกลไกการดูแลความปลอดภัยของสถานศึกษาให้แก่ผู้เรียน 8) โรงเรียนควรมีการฝึกผู้เรียนให้รู้จักจัดการอารมณ์และความเครียด 9) โรงเรียนควรมีการปรับวิธีการสอนและการประเมินผลที่ไม่กดดันนักเรียนมากเกินไป และ 10) โรงเรียนควรมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการรับรู้สัญญาณของปัญหาสุขภาพจิตในผู้เรียนให้แก่ครูและผู้บริหาร

4. ความเหมาะสม และความเป็นไปได้แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิแสดงให้เห็นว่าแนวทางการฟื้นฟูมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.76$) และความเป็นไปได้ของแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิแสดงให้เห็นว่าแนวทางการฟื้นฟูมีความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.59$) รายละเอียดแสดงตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ
1. ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา	4.78	.11	มากที่สุด	4.56	.23	มากที่สุด
2. ด้านคุณภาพการเรียนรู้	4.74	.09	มากที่สุด	4.58	.13	มากที่สุด
3. ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน	4.76	.15	มากที่สุด	4.64	.18	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.76	.07	มากที่สุด	4.59	.12	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ระบุว่าแนวทางที่เสนอมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริง โดยเฉพาะการพัฒนาด้านสุขภาพจิตของผู้เรียนที่เป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ การปรับปรุงสุขภาพจิต การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้อาจช่วยเสริมสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและเสมอภาคมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

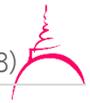
ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สภาพปัจจุบันของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านคุณภาพการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนถึงจุดแข็งของกระบวนการพัฒนานักเรียนในด้านคุณภาพการเรียนรู้ที่เป็นหัวใจสำคัญ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาในอนาคตควรมุ่งเน้นการรักษาคุณภาพในด้านนี้ ควบคู่กับการพัฒนาด้านอื่นสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และคุณภาพการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนถึงความตระหนักของครูและผู้บริหารในการสร้างระบบการศึกษาที่เท่าเทียมและมีคุณภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ ขวัญธรา พุ่มพุกษ์ และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนไทยจากการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โควิด - 19 ส่งผลกระทบต่อทั้งระยะสั้นและระยะยาวต่อนักเรียน เช่น ความเครียด ภาวะซึมเศร้า และผลสัมฤทธิ์การเรียนที่ลดลง (ขวัญธรา พุ่มพุกษ์ และคณะ, 2566) และสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญเลี้ยง พุ่มทอง ที่ได้ศึกษาเรื่อง สภาพภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยช่วงสถานการณ์โควิด - 19: สภาพการณ์ สาเหตุ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือหลากหลายในการเรียนการสอน พร้อมปรับนโยบายและการประเมินผล ผู้เรียนมีการรับรู้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระดับปานกลาง การกำกับตนเองในการเรียนรู้มีผลต่อการรับรู้ภาวะถดถอย การลดภาวะนี้ควรสร้างแรงจูงใจและการตั้งเป้าหมาย พร้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้เท่าทันสื่อที่ไม่เหมาะสม ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนและติดตามผลการเรียนของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด (บุญเลี้ยง พุ่มทอง, 2565) การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ควบคู่กับการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างระบบการศึกษาที่มีความยั่งยืนและครอบคลุม

2. ความต้องการจำเป็นของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์ ค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) พบว่า ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน มีความต้องการจำเป็นสูงสุด สะท้อนถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพจิตในการช่วยให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ การสนับสนุนทางจิตใจเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ สอดคล้องกับการศึกษาของ นฤมล กิจรุ่งเรือง และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนยังไม่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานในระดับชั้นของนักเรียนที่หายไปในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาได้ เนื่องจากปัจจัยภายในของสถานศึกษา และปัจจัยทางบ้าน อาทิ ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจของครอบครัวนักเรียน และปัจจัยส่วนตัวของผู้เรียน ด้านปัญหาสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจของนักเรียนเอง ปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียน คือ การขาดแคลนทรัพยากรและทักษะการสอนของครู ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านวิชาการและทักษะชีวิต แนวทางการแก้ไข คือ การใช้กระบวนการ PDCA เพื่อพัฒนาศักยภาพครู และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการประเมินผลทั้งด้านการเรียนและสุขภาพทางกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม (นฤมล กิจรุ่งเรือง และคณะ, 2565) การพัฒนาสุขภาพจิตของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพราะช่วยให้ผู้เรียนมีสมาธิ ความมั่นใจ และสามารถรับมือกับความเครียดได้ดีขึ้น ส่งผลการเรียนรู้และการพัฒนาผลการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

การพัฒนาแนวทางฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่

3.1 โอกาสในการเข้าถึงการศึกษา แนวทางนี้เน้นการพัฒนาคลังสื่อดิจิทัล การเชื่อมโยงครู นักเรียน และผู้ปกครอง พร้อมสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนและอินเทอร์เน็ตฟรี รวมถึงการสร้างร่วมมือกับชุมชน เพื่อส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ พัทธิธีรา อุยน์นันทพิทักษ์ และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนภายในสถานศึกษา: กรณีโรงเรียนวัดไทรทอง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขด่วน เนื่องจากส่งผลให้ผู้เรียนขาดโอกาสและความสามารถที่เหมาะสมกับระดับชั้น การแก้ไขต้องพัฒนา สถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาครู โดยใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือ ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และการประเมินผลที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาอย่างเท่าเทียม (พัทธิธีรา อุยน์นันทพิทักษ์ และคณะ, 2567) การเข้าถึงการศึกษาช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้เติบโตเต็มที่ ทั้งด้านวิชาการ และทักษะชีวิต โดยให้โอกาสทุกคนเรียนรู้และได้รับการสนับสนุนจากผู้สอนและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้พวกเขามีความพร้อมสำหรับการเข้าสู่โลกการทำงานในอนาคต

3.2 คุณภาพการเรียนรู้ แนวทางนี้เน้นการปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการวัดผล ส่งเสริมการเรียนรู้ แบบบูรณาการ การกำกับตนเอง และการพัฒนาทักษะสังคมและอารมณ์ การใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ ตามความสนใจของนักเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ รุ่งทิวา สุขศรีพานิช และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทาง การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) 5 อันดับแรก ได้แก่ ครูมีภาระงานอื่น ๆ นอกเหนือจากการสอน นักเรียนมีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน นักเรียนมีความต้องการและความถนัดแตกต่างกัน ผู้ปกครองขาดการส่งเสริมสนับสนุนหรือช่วยเหลือนักเรียนด้านภาษาอังกฤษ และครูไม่ครบชั้น 2) แนวทางพัฒนา มีความครอบคลุมสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงกับโรงเรียนขนาดเล็ก ข้อมูลครบถ้วน มีความชัดเจน เป็นขั้นตอน ใช้ภาษาเข้าใจง่ายสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง นำไปสู่การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และ 3) ผลการประเมินคุณภาพ ของแนวทางฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ความชัดเจน ถูกต้องของการใช้ภาษาและเนื้อหาความเหมาะสมในการนำไปใช้ ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และคุณภาพโดยรวมของแนวทางฯ อยู่ในระดับดีมาก (รุ่งทิวา สุขศรีพานิช และคณะ, 2567) ที่ชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน เพราะช่วยสร้างพื้นฐานที่ มั่นคงให้กับการเรียนรู้ของผู้เรียนในระยะยาว โดยการเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีทัศนคติ เชิงบวกต่อการศึกษา และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ การเรียนรู้ที่มีคุณภาพจึงเป็นการเตรียมผู้เรียนให้ พร้อมสำหรับการเผชิญกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการพัฒนาศักยภาพในอนาคต

3.3 สุขภาพจิตของผู้เรียน ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สนับสนุนสุขภาพกายและ จิตใจ รวมถึงการฝึกทักษะการจัดการอารมณ์ นอกจากนี้ควรอบรมครูและผู้ปกครองในการรับรู้และจัดการปัญหา สุขภาพจิตของนักเรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ รจิต พุ่มพฤษ และทวิศิลป์ กุลนภาดล ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ในภาวะปกติถัดไป ผลการวิจัยพบว่า การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระดับ มัธยมศึกษาหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด - 19 ต้องการแนวทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพ รวมถึง การส่งเสริมความร่วมมือจากผู้ปกครองและหน่วยงานต่าง ๆ โดยครอบคลุม 6 ด้านหลัก ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน การปรับหลักสูตร การพัฒนาและปรับการจัดการเรียนการสอน การปรับการวัดผลและประเมินผลที่ยืดหยุ่น การใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า แนวทางเหล่านี้ จะช่วยลดผลกระทบจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้เพื่อวางแผนแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ใน

อนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยฟื้นฟูคุณภาพการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในระยะยาว (รจิต พุ่มพฤษ และทวีศิลป์ กลุณภาดล, 2566) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ขวัญธรา พุ่มพฤษ และคณะ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การลดภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนไทยจากการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด - 19 โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า (ขวัญธรา พุ่มพฤษ และคณะ, 2566) การเรียนการสอนออนไลน์มีผลกระทบทั้งในระยะสั้นและยาว เช่น ความเครียด ความโดดเดี่ยว และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนที่ลดลง เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ควรมีการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นและหลากหลายพร้อม การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียน สุขภาพจิตของผู้เรียนมีผลสำคัญต่อ การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพราะสุขภาพจิตที่ดีช่วยให้ผู้เรียนมีสมาธิและความมุ่งมั่นในการเรียนหาก สุขภาพจิตไม่ดีจะทำให้การเรียนรู้ถูกรบกวนและอาจทำให้ภาวะถดถอยยิ่งแย่ลง การดูแลสุขภาพจิตจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ควรอบรมครูและผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพจิต และ วิธีการสนับสนุนผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม การอบรมนี้จะช่วยให้ครูและผู้ปกครองดูแลสุขภาพจิตของผู้เรียนได้ดีขึ้น และฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

4. ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการฟื้นฟู

ผลการประเมิน พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะ ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และสุขภาพจิตของผู้เรียน แนวทางนี้เน้นการสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ทุกคน เข้าถึงได้ รวมถึงการดูแลสุขภาพจิตของผู้เรียน ซึ่งช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และลดภาวะถดถอยได้อย่างมี ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ Harmey, S. & Moss, G. ที่ได้ศึกษาเรื่อง การหยุดชะงักในการเรียนรู้ หรือการสูญเสียการเรียนรู้: การใช้หลักฐานจากการปิดโรงเรียนโดยไม่ได้วางแผนไว้เพื่อแจ้งให้ทราบถึงการกลับมา ที่โรงเรียนหลังจาก COVID-19 (Harmey, S. & Moss, G., 2023) ที่ยืนยันว่าแนวทางที่เหมาะสมในการฟื้นฟูภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญหลายทฤษฎี โดยมีการใช้แนวทางที่ ตอบสนองต่อทั้งความต้องการทางการเรียนรู้และความต้องการทางจิตใจของผู้เรียน เพื่อช่วยให้เกิดการฟื้นฟูที่มี ประสิทธิภาพ ดังนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ (Constructivism) การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จะ เน้นการสร้างกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม และสร้างแรงจูงใจให้พวกเขา รู้สึกถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ทฤษฎีการดูแลสุขภาพจิต การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จึงต้องมีการดูแลทั้งด้านจิตใจ เช่น การฝึกสติ การส่งเสริมความมั่นใจ การจัดการกับความเครียดและความวิตกกังวล ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการ เรียนรู้และพัฒนาได้อย่างเต็มที่

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า 1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คุณภาพการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สุขภาพจิตของผู้เรียน ส่วนผลการศึกษาสภาพ ที่พึงประสงค์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและ คุณภาพการเรียนรู้ ขณะที่ด้านสุขภาพจิตยังคงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของภาวะ ถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า มีจำนวน 1 ด้าน ที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวม เรียงลำดับความต้องการจำเป็น จากมากไปหาน้อย คือ ด้านสุขภาพจิตของผู้เรียน ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และด้านคุณภาพการเรียนรู้ และ 3) แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก 1) ด้านสุขภาพจิต ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนา สุขภาพกายและจิต และสร้างระบบช่วยเหลือด้านสุขภาพจิตในโรงเรียน 2) ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา

ควรพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ดิจิทัล จัดสรรอินเทอร์เน็ตฟรี และสนับสนุนการเรียนรู้ทางไกล 3) ด้านคุณภาพการเรียนรู้ ควรปรับหลักสูตรและวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ 4) ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความเหมาะสม คือ โอกาสในการเข้าถึงการศึกษา และในความเป็นไปได้ คือ สุขภาพจิตของผู้เรียน ทั้งสองด้านมีคะแนนสูงสุดในผลการประเมินแต่ละด้าน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ด้านสุขภาพจิต ควรนำแนวทางพัฒนาไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เช่น จัดตั้งระบบช่วยเหลือด้านสุขภาพจิต สังคม และอารมณ์ของผู้เรียนขึ้นในโรงเรียน เพื่อสร้างความเชื่อมโยงและประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียน 2) ด้านโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ควรนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในโรงเรียนและหน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ เพื่อยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอนและสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา 3) ด้านคุณภาพการเรียนรู้ ควรใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่ตอบสนองต่อความหลากหลาย การจัดกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพและเสริมศักยภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูการเรียนรู้ให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2565). จาก Learning Loss สู่ Learning Recovery ฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการศึกษา ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงหลังโควิด - 19. เรียกใช้เมื่อ 18 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.eef.or.th/news-learning-loss-learning-recovery-081122/>
- ขวัญธารา พุ่มพฤษ และคณะ. (2566). การลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนไทยจากการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2(1), 13-23.
- นฤมล กิจรุ่งเรือง และคณะ. (2565). แนวทางการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 19. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2565). สภาวะการถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย ช่วงสถานการณ์โควิด - 19: สภาพการณ์ สาเหตุ และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 13(3), 453-472.
- ปรัชญา ธงพานิช และคณะ. (2566). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง. Journal of Roi Kaensam Academi, 8(9), 560-576.
- พัทธ์ธีรา อุนันนทพิทักษ์ และคณะ. (2567). การแก้ไขปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนภายในสถานศึกษา: กรณีโรงเรียนวัดไทรทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วารสารปราชญ์ประชาคม, 2(2), 26-39.
- รจิต พุ่มพฤษ และทวีศิลป์ กุลนภาตล. (2566). การศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ในภาวะปกติถัดไป. วารสารพุทธศาสตร์ มจร อุบลราชธานี, 6(2), 941-958.

- รุ่งทิวา สุขศรีพานิช และคณะ. (2567). แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning loss) สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(3), 518-531.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. (2567). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 18 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.nkpedu1.go.th/information>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: เอส บี เค การพิมพ์.
- อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ. (2565). การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด - 19: สภาพการณ์ บทเรียน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Harmey, S. & Moss, G. (2023). Learning disruption or learning loss: using evidence from unplanned closures to inform returning to school after COVID-19. *Educational Review*, 75(4), 637-656.